

Skomine Sarah Kane: Doneč krik nepotešenega hlepenja po življenju

Četrtek, 21. 5. 2009

Pia Brezavšček

Ime britanske dramatičarke Sarah Kane najpogosteje asociira na têrmin gledališča krutosti. A njena četrta drama Skomine, v izvorniku Crave, radikalno prelomi s prejšnjimi deli, v katerih avtorica eksplicitno obravnava človeku inherentno sadistično in brutalno nasilje. Skomine, njena predzadnja drama, so pesek v oči njej negativno naklonjenim kritikom, saj je s popolnim prelomom tudi v samem slogu pisanja obračunala z renomejem svojega imena. Za to priložnost je uporabila psevdonim Marie Kalvedon.

A Skomine - čeprav na izrazito impliciten, poetičen način - nadaljujejo z za avtorico značilnimi naturalističnimi ali celo hiper-naturalističnimi obravnavami realnosti, ki so tako neogibno brezizhodne in pesimistične. A tokrat gre za nekakšno notranje utrpevanje teže življenja, ne pa za fizično trpinčenje. Morda zato ni nič čudnega, da je ta drama, ki je nastala samo eno leto pred avtoričinim samomorom, pri nas doživela prevod in tisk prej kot pa preizkusila odrske deske. To je edina drama Kanove, ki pri nas še ni bila uprizorjena. Zavod Emanat je angažiral mlado prevajalko Katjo Kosi, ki je za zbirko Prehodi XS suvereno prepesnila večinoma enostavčne, včasih pa celo enozložne korespondence med osebami A, B, C in M, ki se včasih izgubijo. Pa ne v prevodu, ampak v sami nezmožnosti slišanja drugega in zaciklanosti v lastno tragiko in naveličanost.

Če je res, kar je nekoč dejal Heiner Mueller, da je namreč gledališko besedilo dobro le takrat, ko za gledališče, kakršno je, sploh ni izvedljivo, potem so Skomine odličen tekst. Kanova ne operira z nikakršnimi didaskalijami ali razdelitvami na prizore in dejanja. Tudi dramske osebe so samo očrtane, okarakterizacija se bralcu vseskozi izmika, uhaja logiki in koherenci. Vse štiri, samo s črko zaznamovane osebe, se počasi zapredujejo v tesnoben kokon. A to ni klobčič, ki bi se zapletal narativno, osebe govorijo druga mimo druge, zaplet je postavljen na raven zapletanja v atmosferski občutek.

Sarah Kane s to dramo afirmira novo, performativno gledališče, kjer samo besede in geste v smislu pletenja zgodbe ne zadostujejo. Režiserju ponuja mrgolečo mrežo tesnobnega besedičenja, v kateri dramske osebe koprnijo po prebitju stene posameznika, a jim to ne uspe. Ali kot se na nekem mestu v drami izrazi oseba A: »Nimam glasbe, Jezus, kako si želim, da bi imel glasbo, vse, kar imam, so besede.« Ta manko mora režiser zapolniti s prekleto domiselno postavitvijo, besedilu mora poiskati »glasbo« v postavitvi oziroma uprizoritvi. Komaj čakam na take poskuse tudi naših režiserjev.

Razmerja med osebami A, B, C in M so prav tako izmuzljiva kot njihove osebnosti same. A besedilo zato ni popolnoma hermetično, preiščljiva struktura ponuja intuitivne asociacijske povezave in razlage, ki pa več kot zgolj to ne morejo postati. Gre za psihoanalitično seanso med štirimi osebami, le da manjka ključni akter - analitik. Težav drugih se ne rešuje, ampak odpravlja z ukazom: »Preboli«. Zato je replika vedno zgolj refleks, naključje, ki pogosto tudi obvisi v zraku.

Izjave so kot nekakšni razbiti prepletajoči se monologi, ki pa samo včasih, brez angažiranosti, v popolnem malodušju, postanejo dialožni. Vsi akterji kipijo v grozljivi intenziteti čustev, kričijo na pomoč, a kot da skupaj s svojim glasom ostajajo ujeti v zvočno izoliran kubus iz kakih morastih sanj. Dvom v očiščujočo moč besede pri Kanovi dekonstruira celo način pisanja in še zaostri zanjo značilen pesimizem in brezizhodnost.

Implicitno, bolj kot namige, lahko v drami prebiramo skrajno travmatične teme, ki obsedajo dramske osebe: od pedofilije, nezvestobe, osamljenosti, brezcilnosti, alkoholizma, neplodnosti, travmatičnega otroštva, odraščanja, staranja, bulimije, do misli na samomor. A še najbolj travmatična je brezizhodnost in nezmožnost odnosa z drugim, ki se jasno vije skozi dramo in se najlepše izriše v samem načinu, kako Sarah Kane poetično splete in osvetli tragiko komunikacije, da ne komunicira.

A zato lahko celotna ustvarjena dramska atmosfera toliko učinkoviteje komunicira z gledalcem. Skomine Sarah Kane so abstrakcija, njeni osnovni delci, kot pri sliki črta in barva, so travmatična občutja človeškega vsakdana. Možnost, kako atmosfero podkrepiti tudi s performativnimi sredstvi, Kanova prepušča avtonomiji režiserja, ki pa bo imel tokrat zelo zahtevno nalogo. Morda celo nalogo reinvencije gledališča. Pa naj zato ne izgubi poguma, saj ne bo prvi. Ali pač?

Skomine po čim prejšnjem ogledu prebranega je krotila Pia B.